

Pukovnik

MILAN PUJIC

Osposobljavanje kadrova strategijski zadatak odbrambenih priprema društva

*Mesto i uloga kadrova u odbrambenim
i samozaštitnim pripremama društva*

Za uspešno ostvarivanje koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite jedan od bitnih uslova je osposobljenost kadrova koji se angažuju na poslovima odbrane i samozaštite u društveno-političkim zajednicama, društveno-političkim i društvenim organizacijama, organizacijama udruženog rada, mesnim, interesnim i drugim samoupravnim zajednicama, organima i organizacijama. Osposobljenost tih kadrova, a posebno onih koji se nalaze na odgovornim mestima u društveno-političkim, društvenim i samoupravnim organima i organizacijama, ima strategijski značaj za odbranu i zaštitu naše zemlje u miru i ratu. Evo šta o tome kaže general armije Nikola Ljubičić:

»Danas su ratna sredstva veoma usavršena, pa se postavlja pitanje: kako se može njima ovladati i kako se čovjek može pripremiti ne samo za to da preživi rat već i da iz njega izađe kao pobednik nad rušilačkim silama. Da bi se u tome uspjelo, za rat se obučava ne samo ljudstvo u oružanim snagama, već i sve stanovništvo. U zemljama koje svoju materijalnu-tehničku podređenost nadoknađuju boljim pripremanjem za rat i višim kvalitetom žive sile težište u odbrambenim pripremama je na masovnoj obuci (i vojske i naroda) i na taktici upotrebe tehničkih sredstava namijenjenih za masovnu borbu protiv napadača. Ratnom vještinom koja osigurava najveće moguće iskorišćavanje svih ljudskih i materijalnih moguć-

nosti zemlje i svih prednosti opštenarodnog odbrambenog rata ostvaruje se nadmoć nad osvajačem, ali pod uslovom da se ne zapostavljaju ni najsavremenija tehnička sredstva.«¹

Rezolucijom o opštenarodnoj odbrani, bezbednosti i društvenoj samozaštiti, Deseti kongres SKJ, pored ostalog, utvrdio je i ovo opredeljenje: »Kadrovska politika u opštenarodnoj odbrani i u oblasti bezbednosti i društvene samozaštite je jedan od najznačajnijih zadataka Saveza komunista na kome se on u narednom periodu mora angažovati. Osnovna orijentacija mora biti na dugoročno programiranje i planiranje potreba i na idejno-političko i stručno osposobljavanje.«²

Pošto su dužnosti u odbrani i samozaštiti u miru i ratu po obimu, sadržaju i složenosti vrlo različite, to je osposobljavanje kadrova za obavljanje tih dužnosti izuzetno složeno. Stoga ono mora biti pravovremeno, celovito i da obuhvati sve kadrove kojima su opredeljene odgovarajuće funkcije u odbrani i samozaštiti u udruženom radu i društvenim službama.

Organizacijska i funkcionalna složenost odbrambenih i samozaštitnih priprema ljudskih i materijalno-tehničkih potencijala zemlje zahteva ne samo visok stepen stručne osposobljenosti i motivisanosti kadrova koji u okviru samoupravnih prava i društvene odgovornosti obavljaju te poslove, već i potpunu usklađenost tih poslova sa potrebama oružane borbe kao dominantnog oblika otpora u opštenarodnom odbrambenom ratu. Podruštvljavanje odbrambenih i samozaštitnih poslova u nas podrazumeva ne samo pravo i obavezu svih društvenih subjekata da neposredno učestvuju u sistemu odbrane i samozaštite već i to da svi ti subjekti kvalifikovano i samostalno izvršavaju sve stručne zadatke iz domena odbrambenih i samozaštitnih priprema u miru. Stoga je »Od posebnog značaja usavršavanje celokupnog sistema vaspitanja i obrazovanja kadrova za dužnosti u opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti.«³ U skladu s tim, utvrđena je obaveza obučavanja i osposobljavanja kadrova značajnih za odbrambene i samozaštitne pripreme i u strukturama van oružanih snaga.

Za izvršavanje obaveze obučavanja i osposobljavanja tih kadrova, odnosno za njihovo školovanje i usavršavanje, odgovorne su društveno-političke zajednice, organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice. One su, prema Zakonu, obavezne i da organizuju obučavanje i osposobljavanje kadrova za rad

¹ Nikola Ljubičić: *Opštenarodna odbrana strategija mira*, VIZ, Beograd 1976 str. 316.

² XI kongres SKJ, *Dokumenti*, »Komunist«, Beograd 1978 str. 519.

³ Isto, str. 520.

u ratnim uslovima, i to onih koji su raspoređeni na ratne dužnosti u tim organima i organizacijama.⁴

S obzirom na to da poslove i zadatke odbrane i samozaštite radni ljudi i građani našeg socijalističkog samoupravnog društva obavljaju i izvršavaju svakodnevno i u okviru svojih profesionalnih delatnosti u udruženom radu i u svim društvenim i društveno-političkim asocijacijama, to je za uspešno organizovanje i realizovanje osposobljavanja kadrova za odbrambene i samozaštitne pripreme društva nužno prethodno rešiti dva krupna problema:

a) *precizno grupisati kadrove za obuku*, odnosno definisati društveno-političke, društvene, radno-proizvodne i druge funkcije značajne za uspešno ostvarivanje opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u miru i ratu. Za uspešno obavljanje tih funkcija neophodna su dodatna odbrambena i samozaštitna, odnosno vojno-stručna znanja i veštine kojima treba da ovladaju kadrovi što te funkcije obavljaju;

b) *sistemski (normativno i programski) razraditi i definisati školovanje i usavršavanje* (pre rada, uz rad i iz rada putem stručnih kurseva, programiranog individualnog rada, vežbi i stručnih ispita) svih kategorija tih kadrova, radi njihovog osposobljavanja za kvalitetno izvršavanje odbrambenih i samozaštitnih zadataka u udruženom radu.

Grupisanje kadrova za obuku

Definisanje i grupisanje kadrova za obuku i sticanje nužnih znanja i veština u odbrani i samozaštiti je krupno i složeno pitanje. Ono bi trebalo da bude prema stepenu odgovornosti za organizovanje i izvršavanje odbrambenih i bezbednosnih zadataka u miru i ratu i po stručno-specijalističkoj osobenosti tih zadataka. Površnost i nedoslednost u primeni tih, u osnovi uopštenih, kriterijuma, mogu dovesti do pojave da se za obuku grupišu kadrovi približnog nivoa a različitih specijalnosti ili kadrovi različitog nivoa odgovornosti a istih specijalnosti. Razume se da bi najnepovoljnije bilo ako bi se za obuku grupisali kadrovi različitih nivoa odgovornosti i različitih specijalnosti. Međutim, u praksi, grupisanje kadrova prema nivoima odgovornosti i osobenostima specijalnosti nisu jedini problemi koje treba usputno rešavati. Potrebno je, istovremeno, sagledati i obrazovne potrebe svake grupe kadrova da bi se i po tom osnovu, koliko je to moguće, uprostio sistem osposobljavanja, pri čemu treba na-

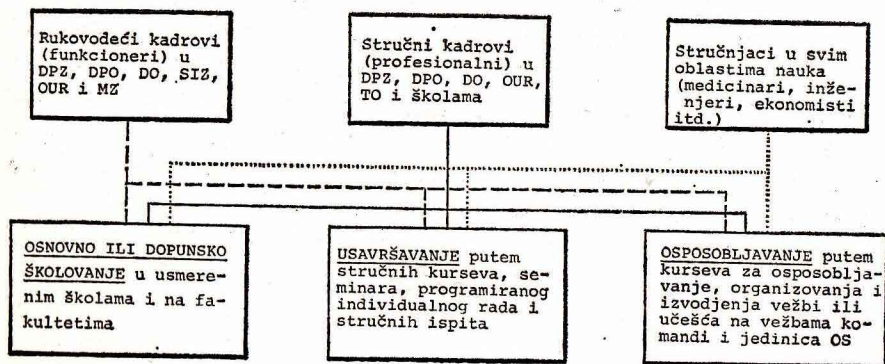
⁴ Zakon o narodnoj odbrani, »Službeni list SFRJ« br. 22/74, čl. 189.

stojati da se smanji broj grupa za obuku u svim društveno-političkim i društvenim organima i organizacijama od federacije do me-
sne zajednice.

Prema stavovima i zaključcima Predsedništva SFRJ o daljim pravcima obučavanja i pripremama omladine i stanovništva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu od marta 1979, globalno grupisanje za obuku treba da bude na sledeći način: jednu grupu da čine rukovodeći kadrovi (poslovodni i funkcioneri) u društveno-političkim i društvenim organizacijama i u samoupravnim organizacijama i zajednicama svih nivoa od federacije do mesne zajednice i organizacije udruženog rada; drugu grupu da čine stručni kadrovi koji profesionalno obavljaju poslove i zadatke iz oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u organima za narodnu odbranu društveno-političkih zajednica, u društveno-političkim i društvenim organizacijama, u organizacijama udruženog rada, u školama, i na fakultetima i u drugim samoupravnim organima i organizacijama; treću grupu da čine stručnjaci svih oblasti nauka (medicinskih, tehničkih, biotehničkih, društveno-humanističkih i drugih) čije je delovanje posebno značajno za uspešnost i efikasnost opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u ratu i miru.

Ti kadrovi za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka opštenarodne odbrane i društvene samozaštite treba da se osposobljavaju po priloženoj šemi.

ŠEMA OSPOSOBLJAVANJA KADROVA. ZNAČAJNIH ZA ODBRAMBENE
PRIPREME SFRJ

Grupisanje kadrova za obuku unutar svake tri navedene globalne grupe trebalo bi sprovoditi po osnovu sličnosti poslova i zadataka i stepena odgovornosti za organizovanje i sprovođenje odbra-

ne i zaštite u društvu. U skladu s tim određenjima, prvi nivo grupisanja kadrova za obuku bio bi mesna zajednica i osnovna organizacija udruženog rada. Na tom nivou bi se osposobljavali kadrovi za svoju funkciju u odbrani i zaštiti u miru i ratu, u skladu sa svojim mestom i ulogom u društvu. Kadrovi koji obavljaju odgovarajuće poslove i zadatke značajne za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu u društveno-političkim i društvenim organizacijama, posebno oni koji, na određen način, upravljaju procesom proizvodnje i potrošnje i društvenim delatnostima, i kadrovi uključeni u civilnu zaštitu, službu osmatranja, javljanja, obaveštavanja i uzbunjivanja i u druge organe opštenarodne odbrane i društvene samozaštite — posebno bi se grupisali za obuku. Odgovornost za organizovanje i izvođenje obuke kadrova na tom nivou trebalo bi da snose odgovarajući organi skupštine opštine. Drugi nivo grupisanja kadrova za obuku bila bi skupština opštine. Odgovornost za organizovanje i izvođenje obuke na tom nivou trebalo bi da snose međuopštinske, odnosno gradske zajednice. Istovremeno, međuopštinske i gradske zajednice treba da u lancu predstavljaju treći nivo grupisanja kadrova za obuku, za čije organizovanje i izvođenje treba da odgovaraju odgovarajući organi republika i autonomnih pokrajina. Na nivou federacije grupisao bi se i osposobljavao kadar posebno značajan za odbranu i zaštitu zemlje zaposlen u organima federacije i kadar koji obavlja značajnije dužnosti u republikama i autonomnim pokrajinama.

Organizacija i programi obuke kadrova

Stavovima i zaključcima Predsedništva SFRJ od marta 1979. naloženo je Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu da, u saradnji sa odgovarajućim organima republika i autonomnih pokrajina, a u skladu sa koncepcijom i doktrinom opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i idejnim stavovima SKJ, izradi novi sistem obučavanja i stručnog osposobljavanja kadrova značajnih za odbranu i zaštitu zemlje. Nakon temeljne analize rezultata dosadašnjeg ostvarivanja obuke tog kadra u svim društvenim strukturama, zauzet je stav da se rade nove osnove organizacije i programa osposobljavanja jedinstvene za sve republike i autonomne pokrajine. Analiza je pokazala nedostatke ne samo u kvalitetu organizovanja i izvođenja obuke u republičkim i pokrajinskim okvirima nego i u neadekvatnom grupisanju i nepotpunom obuhvatanju kadrova i u usmeravanju programiranja, naročito u užim društveno-političkim

zajednicama, organizacijama udruženog rada, mesnim i samoupravnim interesnim zajednicama.

Definisanje i utvrđivanje osnova jedinstvenog sistema školovanja, doškolovavanja i usavršavanja tih kadrova veoma je složen zadatak. Potrebno je definisati celovitu politiku, opšte i posebne ciljeve i zadatke obuke za svaku kategoriju kadra, razraditi osnove organizacije i oblike izvođenja obuke, jasno opredeliti programsku orijentaciju i precizirati ulogu i zadatke svih društveno-političkih i društvenih subjekata u toj obuci — od mesne zajednice i organizacije udruženog rada do pojedinih organa federacije. Razume se da za svaku od navedene tri globalne grupacije kadra treba definisati posebna sistematska određenja kako bi se obezbedilo njihovo kvalitetno osposobljavanje i potpuno obuhvatanje u skladu sa principima užeg grupisanja tog kadra i zahtevima koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Sistematska određenja trebalo bi da pobliže razrade organizacijske okvire po kojima bi se obuka izvodila, način utvrđivanja i ostvarivanja nastavnih planova i programa i kriterijume materijalno-nastavnog obezbeđenja obuke u celini.

Nastavni planovi i programi za svaku grupu kadrova trebalo bi da obuhvataju sva neophodna znanja, uverenja i veštine koji su potrebni za usmereno delovanje u sistemu odbrane i zaštite u miru i ratu i kvalifikovano izvršavanje odbrambenih i samozaštitnih zadataka u okviru njihovog svakodnevnog rada. Na osnovu takve pretpostavke, struktura tematskih i programskih sadržaja obuke trebalo bi da se sastoji od opšteodbrambenih i samozaštitnih, uže stručnih i stručno specijalističkih sadržaja.

Od *opšteodbrambenih i samozaštitnih* sadržaja ti kadrovi bi morali spoznati (u obimu saobrazno svom mestu i ulozi u sistemu odbrane i zaštite zemlje) neophodne sadržaje: o opštoj teoriji savremenih ratova; o koncepciji, doktrini i sistemu naše opštenarodne odbrane i društvene samozaštite; o oblicima i metodama vođenja opštenarodnog odbrambenog rata; unutrašnje i spoljne opasnosti koje ugrožavaju naše socijalističko samoupravno društvo, kako u miru tako i u vreme neposredne ratne opasnosti ili rata.

Među *uže stručne* sadržaje kojima bi ti kadrovi, u neophodnom obimu, morali ovladati svakako treba uvrstiti sve normativno-pravne i obrazovno-vaspitne sadržaje koji se odnose na prava, obaveze i odgovornosti radnih ljudi i građana, u angažovanju na pripremama ljudskih i materijalno-tehničkih resursa za opštenarodni odbrambeni rat. To se prvenstveno odnosi na pripreme oružanih snaga, društveno-političkog i društveno-ekonomskog sistema, dru-

štvenih delatnosti, omladine i stanovništva, kao i na mobilizaciju i razvoj snaga i sredstava za odbranu i zaštitu zemlje u miru i ratu.

Od *stručno-specijalističkih* odbrambenih i samozaštitnih sadržaja ti kadrovi bi morali usvojiti ona znanja i veštine koji su im neophodni za uspešno izvršavanje zadataka u sistemu odbrambenih i samozaštitnih priprema. Tako, na primer, jedan lekar bi morao dobro naučiti ratnu hirurgiju, lečenje povreda i oboljenja koja se javljaju u ratu, kao i druge specifičnosti rada lekara u uslovima rata ili u drugim vanrednim situacijama, dok bi direktor doma zdravlja ili klinike morao dobro poznavati pripremu, organizaciju i funkcionisanje svoje ustanove i čitave zdravstvene službe u uslovima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u miru i ratu, itd.

Osposobljavanje rukovodećih kadrova

Osposobljavanje rukovodećih kadrova koji, u sklopu svojih radnih funkcija, imaju odgovorne i značajne dužnosti u odbrambenim i samozaštitnim pripremama ljudskih i materijalno-tehničkih potencijala, posebno je značajno za uspešno funkcionisanje sistema odbrane i zaštite naše zemlje u miru i ratu. Njihovo osposobljavanje sadrži sticanje i usvajanje opštih odbrambenih i samozaštitnih, uže stručnih i stručno-specijalističkih vojnih znanja i veština neophodnih za uspešno vršenje određene funkcije u sistemu odbrane i zaštite naše socijalističke samoupravne zajednice.

Opšti odbrambeni i samozaštitni sadržaji usmereni su na spoznaju teorije o savremenom ratu, društvene i vojne suštine koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i strategije oružane borbe, i strukture i načina funkcionisanja sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u miru i ratu.

U okviru uže stručnih odbrambenih i samozaštitnih sadržaja stiču se i usvajaju znanja i veštine iz oblasti oružane borbe, neoružanog suprotstavljanja agresoru i drugih oblika borbe i otpora.

Stručno-specijalistički sadržaji se izučavaju prvenstveno sa stanovišta potrebe rukovodećih kadrova za uspešno obavljanje poslova opštenarodne odbrane i društvene samozaštite iz njihove nadležnosti.

Rukovodeći kadrovi se sada, načelno osposobljavaju na kursovima, savetovanjima i vežbama. Tako se u školi narodne odbrane Centra visokih vojnih škola na jednomesečnom *višem kursu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite* osposobljavaju savezni,

republički i pokrajinski funkcioneri. Od septembra 1975, kada je ovaj kurs osnovan, nastavu je pohađalo više od 1.400 kandidata svrstanih u oko 40 nastavnih grupa. Od saveznih funkcionera kursu, uglavnom, pohađali pomoćnici saveznih sekretara i predsednici saveznih komiteta, ambasadori, načelnici odeljenja, zamenici i pomoćnici načelnika uprava, šefovi kabineta i savetnici u saveznim sekretarijatima i kabinetima. Među polaznicima tog kursa iz socijalističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina u najvećem broju bili su članovi izvršnih veća i republički i pokrajinski sekretari, njihovi zamenici i pomoćnici, kao i izrasliji predstavnici predsedništava republičkih, pokrajinskih i regionalnih konferencija društveno-političkih organizacija, prvenstveno SSRN i saveza sindikata, predsednici i sekretari republičkih i pokrajinskih samoupravnih interesnih zajednica, predstavnici skupština i izvršnih veća zajednica opština i predsednici poslovnih organa složenih organizacija udruženog rada.

Visoka organizovanost i programska usmerenost kursa na sticanje i usavršavanje znanja i veština iz sve tri grupe sadržaja doprineli su da se taj kurs pozitivno verifikuje i značajno kvantitativno i kvalitativno unapredi praksu pripreme društva za odbranu i zaštitu zemlje.

Pored pozitivnih ocena o uspešnosti kursa opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, pokazalo se da vreme trajanja kursa od mesec dana nije dovoljno da se savladaju svi stručni sadržaji kojima se potpunije osposobljava rukovodeći kadar za izvršavanje zadataka u sistemu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Stoga je Odlukom o razvoju vojnih škola i školskih centara u periodu od 1981. do 1990. godine predviđena mogućnost produženja trajanja tog kursa do tri meseca. Dalje podružtvljavanje opštenarodne odbrane i društvene samozaštite verovatno će u bližoj budućnosti zahtevati školovanje jednog broja rukovodećih kadrova i u jednogodišnjoj školi narodne odbrane. Time bi se osposobljavanje rukovodećih kadrova kvalitativno upotpunilo.

Na srednjem kursu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u Centru za civilnu zaštitu SSNO osposobljavaju se predsednici skupština opština i predsednici izvršnih veća skupština opština, sekretari opštinskih komiteta SK, rukovodioci društveno-političkih organizacija opština i opštinskih organa uprave za narodnu odbranu, komandanti i načelnici štabova civilne zaštite i odgovarajući kadrovi službe osmatranja, javljanja, obaveštavanja i uzbunjivanja i dr. Osposobljavanje traje od jedne do četiri sedmice, što zavisi od vrste kadrova i dužnosti za koje se pripremaju. Za proteklih šest

godina od početka rada kursa kroz njega je prošlo nekoliko hiljada polaznika. Oni su stečenim i usvojenim znanjima i veštinama značajno unapređivali praksu odbrambenih priprema u sredinama u kojim rade i žive.

Sistem obuke kadrova u smislu Stavova i zaključaka Predsedništva SFRJ o daljim pravcima obučavanja i pripreme omladine i stanovništva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu nije u osnovama jedinstveno konstituisan za SFRJ, ali se u poslednje vreme sve više nastoji da se sistem te obuke konstituiše u republičkim i pokrajinskim okvirima. Tako, na primer, u SR Hrvatskoj obuka se sprovodi na republičkom nivou za kadrove kriptozastite, rukovodioce odbrambenih priprema u većim organizacijama udruženog rada, pomorske privrede, elektroprivrede, društvenih delatnosti i za kadrove iz drugih oblasti. Na nivou pojedinih zajednica opština osposobljavaju se kadrovi svih vrsta, prvenstveno obveznici civilne zaštite i teritorijalne odbrane za potrebe opština. Ta obuka se sprovodi putem seminara, savetovanja, vežbi i kraćih kurseva u centrima za obuku, na radničkim i narodnim univerzitetima, u organizacijama udruženog rada i na drugim mestima.

Mada praksa zahteva osposobljavanje rukovodećih kadrova i na nivou opština, mesnih zajednica i organizacija udruženog rada, na tim nivoima uglavnom ne postoje stalni oblici i programi osposobljavanja. Izgleda da u opštinama još nisu iznađeni organizacijski, kadrovski, programski i materijalno-nastavni uslovi za takvo osposobljavanje kadrova iako je to jedan od uslova za uspešnost i efikasnost odbrane i zaštite u toj sredini.

Školovanje stručnih kadrova

Školovanje i usavršavanje stručno-profesionalnih kadrova za rad na poslovima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u društveno-političkim zajednicama, društveno-političkim i društvenim organizacijama, u organizacijama udruženog rada, kao i za nastavnike predmeta iz opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u školama i na fakultetima, neophodno je da bude, po obimu i sadržaju, usklađeno sa potrebama društva. Ti kadrovi treba da se školuju i usavršavaju u srednjim i višim usmerenim školama, na fakultetima i posle diplomskim studijama opštenarodne odbrane, kao i u odgovarajućim vojnim školama i akademijama. Oni se sada usavršavaju na stručnim kursovima, seminarima, savetovanjima, programiranim individualnim radom i učešćem na vežbama svih struktura opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Školovanje na fakultetu opštenarodne odbrane i smerovima drugih fakulteta osposobljavaju se kadrovi za rad na poslovima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, i to: u organima uprave za narodnu odbranu i drugim organima društveno-političkih zajednica, u organizacijama udruženog rada i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama, društveno-političkim i društvenim organizacijama; u štabovima, jedinicama i ustanovama teritorijalne odbrane; za nastavnike predmeta odbrana i zaštita u osnovnim i srednjim vaspitno-obrazovnim organizacijama, odnosno za naučno-nastavni podmladak u visokoškolskim ustanovama i u organizacijama udruženog rada koje se bave naučnim istraživanjem, kao i za rezervne oficire oružanih snaga SFRJ.

Na poslediplomskim studijama opštenarodne odbrane osposobljavaju se kadrovi za naučno-nastavne i naučnoistraživačke poslove i zadatke koji treba da doprinesu daljem podruštvljavanju odbrambenih i samozaštitnih poslova u republičkim i pokrajinskim okvirima.

Školovanje tog kadra obavlja se na Fakultetu narodne odbrane u Beogradu i smerovima opštenarodne odbrane određenih fakulteta u Skoplju, Sarajevu, Zagrebu i Ljubljani po jedinstvenim osnovama nastavnih planova i programa, koje zajednički utvrđuju organi nadležni za obrazovanje i narodnu odbranu republika i autonomnih pokrajina, univerziteti, odnosno fakulteti i njihovi smerovi opštenarodne odbrane i SSNO.

Sada se na tim fakultetima na svim godinama studija školuje oko 2.800 redovnih studenata, od kojih su oko 440 žene. Oko 2.400 stalno zaposlenih na poslovima opštenarodne odbrane u svim strukturama društva, prvenstveno kao nastavnici predmeta odbrana i zaštita u srednjim školama, školuju se uz rad na tim fakultetima. Na poslediplomskim studijama, koje su otvorene na Fakultetu u Beogradu i na smeru u Zagrebu školske 1978/79. godine, školuje se ukupno oko 230 kandidata. Do sada je diplomiralo iz prve generacije redovnih studenata oko 280, doškolovalo se uz rad oko 830, dok je poslediplomske studije završilo oko 15 kandidata.

Osnovni problemi školovanja tog kadra su dvojaki. Prvi je problem u tome što još uvek nije izvršena sistematizacija radnih mesta na kojima treba da se zapošljavaju ti kadrovi niti su sačinjene egzaktnе kratkoročne, srednjoročne i dugoročne potrebe za tim kadrom svih stepena stručnosti. Sve dok se taj problem uspešno ne reši, neće se moći dugoročno uskladiti njihovo školovanje i zapošljavanje niti se može sprečiti dalje zapošljavanje nestručnih kadrova, odnosno onih koji nisu stekli odgovarajuće stepene struč-

nosti iz odbrane i zaštite, kakvih pojava i sada ima. Drugi, ništa manje značajan problem je u nepostojanju celovitog sistema usmerenog školovanja i osposobljavanja za sve stepene stručnosti u oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Posebno su nedostatne srednje vaspitno-obrazovne ustanove u kojima se stiže III, IV i V stepen obrazovanja. Zbog toga se za poslove odbrambenih priprema i dalje moraju zapošljavati kadrovi tog stepena obrazovanja iz oblasti drugih struka. To nameće ne samo potrebu da se tako dobijen kadar mora posebno usavršavati i doškoloovati kako bi se stručno osposobio za rad, nego se i upis na fakultet i smerove opštenarodne odbrane može obavljati jedino iz redova svršenih učenika drugih usmerenja, što je suprotno ideji i praksi socijalističkog samoupravnog transformisanja vaspitanja i obrazovanja u nas.

Te probleme bi trebalo na odgovarajući način rešiti kako bi se odbrambena delatnost što pre radno i profesionalno uredila onako kako su uređene i druge društvene delatnosti.

Osposobljavanje kadrova u drugim naučnim oblastima

Osposobljavanje kadrova za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu u materijalnoj proizvodnji, društvenim delatnostima i u drugim oblastima nauke, posebno je značajno. Ti kadrovi se osposobljavaju u okviru njihovog redovnog školovanja i usavršavanjajem uz rad.

U srednjim usmerenim školama i visokoškolskim ustanovama oni izučavaju predmet iz opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i sadržaje koji su ugrađeni u druge predmete a doprinose osposobljavanju za odbranu i zaštitu. Savlađivanjem tih sadržaja, ti kadrovi se elementarno osposobljavaju za usklađivanje svojih stručno-specijalističkih znanja i veština sa potrebama odbrambenih i samozaštitnih priprema u miru i ratu.

Usavršavanje uz rad posebno je značajno za tu kategoriju kadra. Ono ima za cilj inoviranje stečenih i sticanje novih znanja kako bi oni u svojoj profesiji mogli što uspešnije da izvršavaju zadatke značajne za odbranu i zaštitu zemlje. Programe takvog osposobljavanja utvrđuju i realizuju dogovorno nadležni i odgovorni savezni i republički organi zajedno sa odgovarajućim sektorima, upravama, udruženjima i savezima federacije, socijalističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina i složenih organizacija udruženog rada. Tako, na primer, usavršavanje uz rad kadrova posebno značajnih za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu u obla-

sti medicinskih nauka treba da planiraju, programiraju i realizuju savezni, republički i pokrajinski organi nadležni za zdravstvo i socijalnu politiku, lekarska društva i velike zdravstvene organizacije udruženog rada.

Sticanje stručno-specijalističkih znanja i veština iz opštenarodne odbrane i društvene samozaštite za medicinsko osoblje trebalo bi da se obavlja na kursovima i učešćem na vežbama. Prema nekim procenama, osnovni stručni kursevi za lekare i lekare stomatologe trebalo bi da traju 60 do 80 nastavnih časova i da obuhvataju sledeća tematska područja: zdravstvenu zaštitu u opštenarodnoj odbrani, ratnu hirurgiju, medicinsku radiološko-hemijsko-biološku zaštitu, preventivnu medicinsku zaštitu i medicinsko snabdevanje. Organizacija osposobljavanja, program i grupisanje za obuku kadrova drugih kategorija i drugih oblasti nauka trebalo bi da budu u skladu sa njihovim mestom, ulogom i zadacima u odbrani i zaštiti u miru i ratu.

Dalji pravci u osposobljavanju kadrova

Ocenjujući da je osposobljenost kadrova za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka odbrane i zaštite u društveno-ekonomskom i političkom sistemu naše zemlje bitno merilo uspešnosti daljeg podruživanja i razvoja opštenarodne odbrane, Predsedništvo SFRJ je, marta 1979, stavovima i zaključcima o daljim pravcima obučavanja i pripreme omladine i stanovništva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, dugoročno opredelilo zadatke svim odgovornim društvenim subjektima. Naročito je istaknuto da »obučavanju i stručnom osposobljavanju rukovodećih, stručnih i drugih kadrova posebno značajnih za odbrambeno i samozaštitno organizovanje i pripremu društveno-političkih zajednica, društveno-političkih i društvenih organizacija i samoupravnih organizacija i zajednica treba posvetiti posebnu pažnju«.

Pored toga, istaknuta je potreba i naloženi sledeći zadaci: da se u svim društvenim i samoupravnim organima i organizacijama izvrši procena kadrovskih potreba u odnosu na mogućnosti realizovanja odbrambenih i samozaštitnih poslova; da se pristupi izradi celovitog sistema obučavanja i osposobljavanja svih kadrova u društvu u okviru koga bi se dugoročno i jasno definisali politika i ciljevi, jedinstvene osnovne organizacije i funkcionisanja i program-ska orijentacija; da se stručni kadrovi iz opštenarodne odbrane i društvene samozaštite školuju i usavršavaju na jedinstven način na

fakultetima opštenarodne odbrane i smerovima opštenarodne odbrane drugih fakulteta u skladu sa potrebama socijalističkih republika i autonomnih pokrajina i da te visokoškolske ustanove postupno prerastu u centre za školovanje (srednje, više, visoke i najviše) i usavršavanje kadrova za naučnoistraživački rad u oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Da bi se obezbedili uslovi za, u osnovama, jedinstveno ostvarivanje ciljeva i zadataka osposobljavanja kadrova u svim socijalističkim republikama i autonomnim pokrajinama, preduzete su mere da se utvrdi međurepublički i međupokrajinski društveni dogovor o zajedničkim osnovama školovanja i usavršavanja kadra za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu ili da se zajednička rešenja definišu u relevantno obavezujućem dokumentu za sve odgovorne i nadležne društvene subjekte. Kad bude potpisan taj dogovor, odnosno utvrđen odgovarajući dokument, značajno će se unaprediti ne samo osposobljavanje kadra u oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u republikama i pokrajinama nego i omogućiti još brže i efikasnije obavljanje i podruštvljavanje odbrambenih i samozaštitnih poslova u svim strukturama našeg socijalističkog samoupravnog društva.